

LEKSIKOS POKYČIAI ADMINISTRACINĖJE LIETUVIŲ KALBOJE

Santrauka

Kalba nuolat kinta veikiama socialinių aplinkybių ir kitų kalbų, aiškiausiai šie pokyčiai matyti leksikos sluoksnyje. Straipsnyje nagrinėjami vienos iš bendrinės kalbos atmainų – administracinės kalbos leksikos pokyčiai XXI a. pradžioje, lyginant su XX a. pabaigos padėtimi. Toks laikotarpis pasirinktas todėl, kad jis žymi lietuvių administracinės kalbos raidos lūžio momentą, kai 2004 m. Lietuvai įstojus į Europos Sąjungą Lietuvoje rengiami dokumentai turėjo atitikti ES institucijų dokumentuose, dažniausiai verčiamuose iš anglų kalbos, nustatytas teisės normas, todėl į lietuvių kalbą buvo verčiamas ES teisynas ir su juo derinami lietuviški dokumentai.

Ryškiausias administracinės kalbos leksikos pokyčių bruožas – tarptautinių žodžių daugėjimas, lemiamas ir bendrosios globalizacijos, ir tiesioginio kalbų, iš kurių verčiami ES dokumentai, poveikio. Ypač gausėja naujų tarptautinių žodžių reikšmių.

Naujų lietuviškų žodžių administracinėje kalboje taip pat randasi, bet daug mažiau nei bendrojoje vartosenoje, nes administracinės kalbos naujadarai daromi tik neutralūs, tačiau jų daryba atitinka bendruosiuos polinkius, dažnesni dūriniai (pvz.: *teisėkūra, bendrakūra*), yra specifinių hibridinių priešdėlių vedinių (pvz.: *paprojektis, paprogramė*), taip pat ir grynai lietuviškų vedinių (pvz.: *neteisėkūra, papriemonė, poveiklė*). Lietuviškų žodžių naujų reikšmių atsiranda dėl administracinės kalbos poreikio pavadinti šiai kalbos vartojimo sričiai būdingus objektus, pvz., dokumentus – *gairės, iniciatyva, nuomonė*), taip pat ir dėl kitų kalbų poveikio, tai verstinės, metaforinės reikšmės (pvz., spalvų – *žalia, mėlyna, sidabrinė*). Administracinės kalbos leksikos pokyčiai yra susiję su šios kalbos atmainos specifika. Statistiniais tyrimais nustatyta, kad

RASUOLĖ VLADARSKIENĖ

administracinio stiliaus leksika yra neįvairi, lyginant su kitų stilių leksika, todėl šioje kalbos vartojimo srityje leksikos atsinaujinimas yra ne toks spartus, tačiau vykstantys pokyčiai yra esminiai, iš jų galima spręsti ir apie visos bendrinės kalbos leksikos raidos kryptį.

ESMINIAI ŽODŽIAI: administracinė kalba, leksika, leksikos raida, naujadaras, skolinys, tarptautinis žodis, žodžio reikšmė.

RASUOLĖ VLADARSKIENĖ

Lietuvių kalbos institutas

Petro Vileišio g. 5, 10308 Vilnius

rasuole.vladarskiene@lki.lt